

భారత సంవిధానము

(సంవిధాన నూట నాల్గవ సవరణ చట్టము, 2019 వరకు సవరించబడినది)

విషయసూచి

ప్రస్తావన

భాగము - 1

సంఘము దాని రాజ్యాక్షేత్రము

అనుచ్ఛేదములు

1. సంఘము పేరు, దాని రాజ్యాక్షేత్రము.
2. క్రొత్త రాజ్యములను చేర్చుకొనుట లేక స్థాపించుట.
- 2ఏ. రద్దు చేయబడినది
3. క్రొత్త రాజ్యములను ఏర్పరచుట మరియు ఇప్పుడున్న రాజ్యముల విస్తీర్ణమునకు, సరిహద్దులను లేక పేర్లను మార్చుట.
4. 2వ మరియు 3వ అనుచ్ఛేదముల క్రింద చేయబడిన శాసనములలో ఒకటవ మరియు నాల్గవ అనుసూచిల సవరణకును, అనువూరక, అనుషంగిక, పారిణామిక విషయములకును, నిబంధన చేయుట.

భాగము - 2

పౌరత్వము

5. సంవిధాన ప్రారంభమున పౌరత్వము.
6. పాకిస్తాను నుండి భారత దేశమునకు వలస వచ్చిన కొందరు వ్యక్తుల పౌరత్వ హక్కులు.
7. పాకిస్తానుకు వలస పోయిన కొందరి పౌరత్వ హక్కులు.
8. భారతీయ మూలము కలిగి భారత దేశము వెలువల నివసించు కొందరు వ్యక్తుల పౌరత్వ హక్కులు.
9. తమంత తాము విదేశీ రాజ్యము యొక్క పౌరత్వమును అర్జించు వ్యక్తులు పౌరులు కాకుండుట.
10. పౌరత్వ హక్కుల కొనసాగింపు.
11. పార్లమెంటు శాసనము ద్వారా పౌరత్వ హక్కును క్రమబద్ధము చేయుట.

భాగము - 3

మౌలిక హక్కులు

సాధారణ విషయములు

12. నిర్వచనము.
13. మౌలిక హక్కులకు అసంగతముగనున్న, లేక వాటిని న్యూనపరచు శాసనములు.

సమానత్వమునకు హక్కు

14. శాసనదృష్టిలో సమానత్వము.
15. మతము, జాతి, కులము, లింగభేదము, లేక జన్మస్థాన కారణములను బట్టి విచక్షణ చేయుటపై నిషేధము.
16. పబ్లిక్ ఉద్యోగము విషయములో సమానావకాశము.
17. అస్పృశ్యతా నిర్మూలన.
18. బిరుదుల రద్దు.

స్వాతంత్ర్యమునకు హక్కు

19. వాక్స్వాతంత్ర్యము మొదలైనవాటి విషయమున రక్షణ.
20. అపరాధములకై నేరస్థాపన విషయమున రక్షణ.
21. ప్రాణము మరియు వైయక్తిక స్వాతంత్ర్యముల రక్షణ.
21. విద్యాహక్కు.
22. కొన్ని సందర్భములలో అరెస్టు మరియు నిరోధము నుండి రక్షణ.

శోషణ నుండి రక్షణకు హక్కు

23. మనుష్యుల క్రయ విక్రయములపై మరియు బలవంతపు చాకిరీలపై నిషేధము.
24. కార్ఖానాలు మొదలైన వాటిలో బిడ్డలను ఉద్యోగములో నుంచుటపై నిషేధము.

మతస్వాతంత్ర్యమునకు హక్కు

25. అంతరాత్మననుసరించు స్వాతంత్ర్యము, స్వేచ్ఛాయుత మతావలంబన, ఆచరణ, ప్రచారములు.
26. మత వ్యవహార నిర్వహణ స్వాతంత్ర్యము.
27. ఏదేని ప్రత్యేకమైన మతమును పట్టి జేయుటకు వన్నుల చెల్లింపును గూర్చిన స్వాతంత్ర్యము.
28. కొన్ని విద్యాసంస్థలలో మతబోధ లేక మత సంబంధమైన ఆరాధన జరుగునప్పుడు హాజరగుటను గూర్చిన స్వాతంత్ర్యము.

సాంస్కృతిక మరియు విద్యావిషయక హక్కు

29. అల్ప సంఖ్యాక వర్గముల యొక్క హితముల రక్షణ.
30. విద్యా సంస్థలను స్థాపించుటకు మరియు నిర్వహించుటకు అల్ప సంఖ్యాక వర్గములకుగల హక్కు
31. ఆస్తి యొక్క నిర్బంధ అధ్యక్షుని (లుప్తము చేయబడినది)

కొన్ని శాసనముల వ్యావృత్తి

- 31ఏ. ఎస్సీలు మొదలగువాటి అధ్యక్షుని కొరకు నిబంధించు శాసనముల వ్యావృత్తి.
- 31బీ. కొన్ని చట్టములకు మరియు వినియోగములకు మాన్యత కలుగజేయుట.
- 31సీ. కొన్ని ఆదేశిక సూత్రములను అమలుపరచు శాసనముల వ్యావృత్తి.
- 31డీ. జాతి వ్యతిరేక కలాపములను గూర్చిన శాసనముల వ్యావృత్తి (లుప్తము చేయబడినది)

సంవిధానిక ప్రత్యుపాయములకు హక్కు

32. ఈ భాగముచే ప్రదత్తము చేయబడిన హక్కులను అమలుపరచుటకు ప్రత్యుపాయములు.
- 32-ఏ. (లుప్తము చేయబడినది)
33. ఈ భాగము ద్వారా ప్రదత్తమైన హక్కులను సాయుధ బలములకు వర్తింపజేయునప్పుడు వాటిని మార్పుటకు పార్లమెంటుకు అధికారము.
34. ఏదేని ప్రాంతములో సైనిక శాసనము అమలులోనున్నప్పుడు ఈ భాగము ద్వారా ప్రదత్తమైన హక్కులపై నిర్బంధన.
35. ఈ భాగము యొక్క నిబంధనలను అమలుపరచుటకు శాసన నిర్మాణవ

భాగము - 3

రాజ్య విధానము యొక్క ఆదేశిక సూత్రములు

36. నిర్వచనము.
37. ఈ భాగములోగల సూత్రముల వర్తింపు.
38. రాజ్యము ప్రజల శ్రేయస్సును పెంపొందించు సాంఘిక వ్యవస్థను చేకూర్చుట.
39. రాజ్యము అనుసరించవలసిన విధానమును గూర్చిన కొన్ని సూత్రములు.

- 39ఏ. సమాన న్యాయము, నిశ్శుల్క న్యాయవాద సహాయము.
40. గ్రామ పంచాయతీల వ్యవస్థీకరణ.
41. పనికి, విద్యకు, కొన్ని సందర్భములలో పబ్లిక్ సహాయమునకు హక్కు.
42. పని విషయమున న్యాయమైన, మానవోచితమైన పరిస్థితులకు మరియు ప్రసూతి సహాయమునకు ఏర్పాటు.
43. కార్మికులకు జీవనభృతి మొదలగునవి.
- 43ఏ. పరిశ్రమల నిర్వహణలో కార్మికుల పాల్గొనుట.
- 43బీ. సహకార సంఘముల ప్రవర్ధనము.
44. పౌరులందరకు ఏకరూపమైన సివిలు స్మృతి.
45. పిల్లలకు నిశ్శుల్క మరియు నిర్బంధ విద్యకై ఏర్పాటు.
46. అనునూచిత కులముల, అనునూచిత జనజాతుల, మరియు ఇతర బలహీన వర్గముల యొక్క విద్యావిషయక మరియు ఆర్థిక హితములను పెంపొందించుట.
47. ఆహార పుష్టి స్థాయిని, జీవన స్థాయిని పెంచుటలో మరియు ప్రజారోగ్యమును మెరుగుపరచుటలో రాజ్యము యొక్క కర్తవ్యము.
48. వ్యవసాయ మరియు పశు సంవర్ధనము యొక్క వ్యవస్థీకరణ.
- 48ఏ. పరిసరముల రక్షణ మరియు అభివృద్ధి మరియు అడవుల, వన్య ప్రాణుల సంరక్షణ.
49. జాతీయ ప్రాముఖ్యము గల స్మారక చిహ్నములను, స్థలములను, వస్తువులను రక్షించుట.
50. న్యాయపాలికను కార్యపాలక వర్గము నుండి వేరుపరచుట.
51. అంతర్జాతీయ శాంతి భద్రతలను పెంపొందించుట.

భాగము - 4ఏ

మౌలిక కర్తవ్యములు

- 51ఏ. మౌలిక కర్తవ్యములు.

భాగము - 5

సంఘము

అధ్యాయము -1 - కార్యపాలకవర్గము

రాష్ట్రపతి మరియు ఉపరాష్ట్రపతి

52. భారత రాష్ట్రపతి.
53. సంఘము యొక్క కార్యపాలకాధికారము.
54. రాష్ట్రపతి ఎన్నిక.